

Huvudman

Gullspångs kommun
Info@gullspang.se

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Gullstensskolan F-6 i Gullspångs kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Gullspångs kommun att senast **torsdag den 25 april 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande att undervisning bedrivs under ledning av lärare, garanterad undervisningstid, kunskapsområdet hedersrelaterat våld och förtryck, studiehandledning på modersmålet, frånvaro, särskilt stöd samt skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Gullspångs kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Gullspångs kommun ska vidta följande åtgärder

Undervisningen bedrivs under ledning av lärare

1. Se till att undervisningen, i de ämnen eleverna ska ges undervisning i, bedrivs under ledning av lärare som ansvarar för undervisningen. Undervisningen ska ledas av legitimerade och behöriga lärare om inte någon av skollagens undantagsregler är tillämpliga. (1 kap. 3 § och 2 kap. 13, 15 och 18 §§ skollagen samt 5 kap. 2 § skolförordningen [2011:185])

Garanterad undervisningstid

2. Se till att eleverna ges undervisning i de ämnen och minst i den omfattning som anges i timplanen. Undervisningen ska minst omfatta den garanterade undervisningstiden för respektive ämne om inte avvikelser är beslutade genom beslut om anpassad studiegång. Huvudmannen ska vid redovisningen av vidtagna åtgärder inkomma med en redogörelse för hur huvudmannen har följt upp och försäkrat sig om att bristen är åtgärdad. (3 kap. 12 § och 10 kap. 4-5 §§ skollagen, 9 kap. 3-4 §§ skolförordningen och bilaga 1 skolförordningen)

Kunskapsområdet hedersrelaterat våld och förtryck

3. Se till att kunskapsområdet hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande. Av huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder ska framgå i vilka sammanhang, till exempel i vilka ämnen och årskurser, samt på vilket sätt kunskapsområdet behandlas i utbildningen. (Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022 [Lgr22], 1. Skolans värdegrund och uppdrag, 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektorns ansvar)

Studiehandledning på modersmålet

4. Se till att de elever som bedömts vara i behov av studiehandledning på sitt modersmål ges sådan studiehandledning utifrån elevernas behov. En förteckning över dessa elever ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (5 kap 4 §, skolförordningen)

Frånvaro

5. Se till att vid minst ett tillfälle innan den 23 februari 2024 informera lärare och övrig skolpersonal om skolans rutiner och skollagens krav kring utredning vid upprepade eller längre frånvaro. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § andra stycket och 7 kap. 2-3, 17 och 19 a §§ skollagen)
6. Se till att rektor tillsammans med lärare och annan personal senast den 23 februari 2024 uppmärksammar vilka av skolans elever som har upprepade eller längre frånvaro, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro. En förteckning över dessa elever ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (7 kap. 19 a § skollagen)
7. För varje elev med upprepade eller längre frånvaro som uppmärksammas i samband med åtgärd 6 ovan ska rektor se till att det skyndsamt inleds en

utredning om orsakerna till frånvaron och vid behov även en utredning om särskilt stöd. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Rektorn ska dokumentera när utredningen inletts och slutförts för respektive elev under perioden 23 januari till 18 april 2024. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (7 kap. 19 a § skollagen)

8. Se till att det för var och en av de elever som har en upprepad eller längre frånvaro, och vars frånvaro utretts, vidtas åtgärder som bedöms nödvändiga för att eleverna ska öka sin närvaro och fullgöra sin skolgång. Åtgärderna ska ha sin utgångspunkt i den utredning om frånvaro (och vid behov en utredning om särskilt stöd) som genomförts. De åtgärder som vidtas ska dokumenteras och en sammanställning över åtgärder som vidtagits för respektive elev ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (7 kap. 19 a, 21 och 22 §§ skollagen)
9. Se till att rektorn, när en utredning om en elevs frånvaro har inletts, snarast anmäler frånvaron till huvudmannen. Rektorn ska, för respektive elev vars frånvaro utreds, dokumentera när frånvaron har anmälts till huvudmannen. Huvudmannen ska inkomma med denna dokumentation i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder. (7 kap. 19 a § skollagen)

Särskilt stöd

10. Se till att rektorn senast den 23 februari 2024 tillsammans med samtliga lärare som bedriver och därmed ansvarar för undervisningen, identifierar och dokumenterar vilka elever som, trots extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, befaras inte uppfylla de betygsgränser eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Huvudmannen ska inkomma med denna dokumentation i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7 § skollagen)
11. Se till att rektorn för varje elev som identifieras i samband med åtgärd 10 ovan, samt för varje elev som därutöver anmäls kunna vara i behov av särskilt stöd, skyndsamt startar en utredning om respektive elevs behov av särskilt stöd. Rektorn ska dokumentera vilket datum en utredning har startats för respektive elev. Huvudmannen ska inkomma med denna dokumentation i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7 § skollagen, Lgr22 2.8 Rektorns ansvar)
12. Se till att utarbeta åtgärdsprogram för varje elev som bedöms ha behov av särskilt stöd. Rektorn ska senast den 23 februari tillsammans med lärare, och representanter för elevhälsan identifiera och dokumentera vilka ele-

ver, som trots att de ska ges särskilt stöd, inte har ett aktuellt åtgärdsprogram. Huvudmannen ska inkomma med denna dokumentation i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder. (3 kap. 9 § skollagen)

Skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner

13. Se till att upprätta skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning. Rutinerna ska beslutas av rektorn. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (5 kap. 4 e § skollagen)

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser garanti för tidiga stödinsatser, extra anpassningar och ordningsregler.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.linköping@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2023:6638) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys våren 2023 inlett en tillsyn av Gullstensskolan F-6 i Gullspångs kommun.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer den 21 och 22 november 2023. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. åtgärdsprogram med tillhörande utredningar samt frånvarostatistik på individnivå från och med vårterminen 2023 fram till tillsynsdatum. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap.

8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Undervisningen bedrivs under ledning av lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervju med lärare vid tillsynsbesöket i november 2023 framgår att det på skolan finns flera elever som läser enskilt och som ges undervisning av obehöriga klassresurser utanför det ordinarie klassrummet. I kompletterande svar från huvudmannen i januari 2024 framkommer att det inför vårterminen 2024 har startats en särskild undervisningsgrupp där några av dessa elever nu ges undervisning av behörig och legitimerad lärare som är ansvarig för undervisningen. Av kompletterande information från huvudmannen framgår även att en speciallärare är behjälplig i den särskilda undervisningsgruppen större delen av skoldagen.

Av huvudmannens svar framgår dock att två elever fortfarande ges enskild undervisning av elevernas resurspersoner. Av svaret framgår att lärarna som är ansvariga för respektive elevs undervisning tillhandahåller det material som berörda elever ska arbeta med, medan själva undervisningen på lektionerna genomförs av elevernas resurspersoner.

Rättslig reglering

Av skollagen definieras undervisning som processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till denna lag och som syftar till utveckling och lärande genom att elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden. (1 kap. 3 § skollagen)

Av skollagen framgår även att rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar. (2 kap. 10 § skollagen)

Enligt skollagen ansvarar en legitimerad lärare för den undervisning som han eller hon bedriver och endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Om det inte finns någon legitimerad och behörig lärare att tillgå inom huvudmannens organisation eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna får en annan lärare bedriva undervisningen. En sådan lärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. En sådan lärare får som huvudregel bedriva undervisning under högst ett år i sänder och om en sådan lärare ska användas för

att bedriva undervisning under längre tid än sex månader ska huvudmannen först fatta beslut om detta. Som huvudregel får endast den som har legitimation anställas som lärare inom skolväsendet utan tidsbegränsning. (2 kap. 13, 15 och 18-21 §§ skollagen)

Av förarbetena till skollagen framgår bl.a. att undervisning är ett snävare begrepp än utbildning och avser de målstyrda processer som syftar till att eleverna både ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. I definitionen av undervisningsbegreppet ligger också att lärandeprocessen sker under ledning av lärare. Med detta menas inte att dessa måste vara närvarande i undervisningslokalen eller motsvarande all lektionstid. Tanken är dock att för att en aktivitet ska klassas som undervisning måste en lärare ha det övergripande ansvaret för det som ska göras. (Prop. 2009/10:165, s. 633)

Av skolförordningen framgår att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett aktivt och kontinuerligt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (5 kap. 2 § skolförordningen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att all undervisning inte bedrivs under ledning av lärare i skollagens mening. Utredningen visar att två elever ges enskild undervisning på lektionerna under ledning av resurspersoner, och att ansvariga lärare endast tillhandahåller undervisningsmaterialet. Skolinspektionen bedömer därför att den enskilda undervisningen bedrivs under ledning av resurspersoner och inte av de lärare som är ansvariga för undervisningen.

Garanterad undervisningstid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn samt genom kompletterande information från huvudmannen framgår att det på skolan finns tio nyanlända elever och att fem av dessa elever läser stora delar eller delar av sin skoltid i en så kallad förberedande undervisningsgrupp där ämnet svenska som andraspråk prioriteras framför andra ämnen. Det framgår att tre av dessa elever även har förkortade skoldagar. Av intervju med elevhälsan och rektorn samt genom dokumentstudier som genomförts i samband med tillsynen framgår vidare att detta innebär att berörda elever inte ges sin garanterade undervisningstid, och att eleverna inte får den garanterade undervisningstiden i exempelvis matematik, samhällsorienterade ämnen samt idrott. Vidare framgår av intervjun med rektorn att hen inte har fattat beslut om anpassad studiegång eller prioriterad timplan för dessa elever.

Av intervju med rektorn framgår vidare att det utöver de nyanlända eleverna även finns en elev på skolan vars schema dagligen anpassas utifrån elevens förmåga och ork att studera. Enligt rektorn innebär detta att eleven inte ges sin garanterade undervisningstid. Av intervjun framgår vidare att något beslut om anpassad studiegång inte har fattats för denna elev.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att undervisningen i grundskolan ska omfatta ämnena bild, engelska, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, matematik, musik, naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi, samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap, slöjd, svenska eller svenska som andraspråk och teknik (10 kap. 4 § skollagen).

Vidare framgår av skollagen att den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan ska vara minst 6 890 timmar. Vidare framgår att regeringen får meddela föreskrifter om fördelning av undervisningstiden *timplan*. (10 kap. 5 § skollagen)

Av skolförordningen framgår att bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden (timplan) finns i bilaga 1. Av bilaga 1 till skolförordningen framgår den minsta garanterade undervisningstiden i timmar per stadium och ämne. (9 kap. 3 § och bilaga 1 skolförordningen). Möjligheter att för enskilda elever besluta om avsteg från undervisningstid genom anpassad studiegång eller prioriterad timplan regleras i 3 kap. 12 § skollagen och 9 kap. 4 a § skolförordningen.

I förarbeten anges att en viktig förutsättning för att eleverna ska kunna nå kunskapskraven är att de får de undervisningstimmar som anges i timplanen. Den minsta garanterade undervisningstiden i de olika ämnena har koppling till kursplanerna och de nationella proven. Avsikten med den stadieindelade timplanen är att uppnå en ökad likvärdighet mellan skolor. (Prop. 2016/17:143, s. 17 och 19)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns elever vid skolan som inte ges sin garanterade undervisningstid. Utredningen visar att det på skolan finns fem nyanlända elever som läser stora delar eller delar av sin skoltid i den så kallade förberedande undervisningsgruppen där ämnet svenska som andraspråk prioriteras framför andra ämnen. Detta medför att eleverna inte ges den garanterade undervisningstiden i andra ämnen. Utredningen visar att det inte finns några beslut fattade för dessa elever där det framgår att eleverna har anpassad studiegång eller prioriterad timplan. Skolinspektionen konstaterar vidare att det finns en elev som inte ges den garanterade undervisningstiden i alla ämnen på grund av att elevens schema justeras dagligen.

Att eleverna inte får sin garanterade undervisningstid gör att eleverna inte får sin rätt till utbildning tillgodosedd och detta leder i sin tur till att eleverna får sämre förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Kunskapsområdet hedersrelaterat våld och förtryck

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever, lärare, elevhälsan och rektorn framgår att kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck inte behandlas återkommande i utbildningen. Av intervju med lärare och elevhälsan framkommer att kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck kan behandlas spontant med eleverna men att det inte finns något arbetssätt eller någon rutin som säkerställer att området behandlas återkommande under utbildningen.

Av intervjuer med elever, lärare och elevhälsan framkommer dock att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer behandlas återkommande under utbildningen. Av intervjuer framgår att detta sker återkommande under utbildningen genom undervisningen i ämnena biologi och religion samt genom temadagar och samarbete med ungdomsmottagningen.

Rättslig reglering

Av läroplanen för grundskolan framgår att skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande under skolgången får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Utbildningen ska därigenom främja alla elevers hälsa och välbefinnande samt stärka deras förutsättningar att göra medvetna och självständiga val. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi. (Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag)

Av läroplanen för grundskolan framgår också att rektorn har ett särskilt ansvar för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen. (Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att kunskapsområdet hedersrelaterat våld och förtryck inte behandlas återkommande i utbildningen och därmed uppfylls inte författningarnas krav. Utredningen visar att skolan inte har något arbetssätt eller någon rutin som säkerställer att området behandlas återkommande under utbildningen. Vid de tillfällen kunskapsområdet berörs sker detta spontant och utan att säkerställa att samtliga elever på skolan får ta del av kunskapsområdet.

Studiehandledning på modersmålet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av den information som Skolinspektionen har begärt in inför tillsynen samt genom intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn framgår att det på skolan finns elever som bedömts vara i behov av studiehandledning på modersmålet men som inte ges detta. Av intervjuerna samt genom informationsinhämtningen framgår att skolan under höstterminen 2023 erbjuder studiehandledning till de elever som har arabiska som modersmål. Elever som har bedömts vara i behov av studiehandledning på språken dari/persiska, urdu, thai, serbiska/bosniska, nederländska, norska samt kurdiska/sorani ges dock inte detta. Av intervju med rektorn framgår att huvudmannen har utlyst tjänster för att rekrytera studiehandledare men att de inte har lyckats rekrytera personer med rätt kompetens.

Rättslig reglering

Av skolförordningen framgår att en elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det (5 kap. 4 § skolförordningen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att ge studiehandledning på modersmålet till de elever som behöver det. Tillsynen visar att det finns elever som är i behov av studiehandledning i språken dari/persiska, urdu, thai, serbiska/bosniska, nederländska, norska samt kurdiska/sorani men att eleverna inte ges sådant stöd. Studiehandledning på modersmålet är en rättighet för en elev som behöver det. För den enskilda eleven kan studiehandledning på modersmålet göra det möjligt för eleven att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppnås i ett eller flera ämnen även om eleven inte klarar att följa undervisningen på svenska. Att alla elever i behov av studiehandledning på modersmålet inte erbjuds detta innebär att alla elever inte ges samma möjlighet att uppfylla dessa kriterier.

Frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn framgår att det på skolan finns flera elever med upprepad eller längre frånvaro. Av intervjuerna framgår att inga frånvaroutredningar har startats trots att både elevhälsan och rektorn har kännedom om elevernas frånvaro och bedömer den som upprepad eller längre. Av intervjuerna framgår vidare att tre av dessa elever har haft en upprepad eller längre frånvaro under flera års tid.

Av intervju med rektorn framgår att rådande frånvarorutin nyligen börjat tillämpas på skolan och att all personal inte känner till rutinen, vilket innebär att upprepad och längre frånvaro inte anmäls och utreds.

Av intervju med elevhälsan framgår vidare att huvudmannen informeras om att en utredning om en elevs frånvaro har inletts först när elevens frånvaro uppnår 30 procent. Av intervjun framgår att detta innebär att en frånvaroutredning i flera fall har startat långt innan huvudmannen informeras om detta. Av intervju med rektorn framgår att hen inte har kännedom om hur och när huvudmannen informeras om att en frånvaroutredning har startats.

Av intervjuer med elevhälsan och rektorn framgår dessutom att de inte har kännedom om hur många frånvaroutredningar som finns på skolan eller vilka åtgärder som genomförs för att komma till rätta med elevernas frånvaro.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet (2 kap. 34 § andra stycket skollagen).

Av skollagen framgår att barn som är bosatta i Sverige har skolplikt och rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning (7 kap. 2 och 3 §§ skollagen).

En elev i grundskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli (7 kap. 17 § skollagen).

Av skollagen framgår vidare att om en elev har upprepad eller längre frånvaro från verksamheten, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, ska rektorn se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte anses obehövt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen. (7 kap. 19 a § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att utreda upprepad eller längre frånvaro oavsett om den är giltig eller ogiltig. Tillsynen visar att det finns elever med upprepad eller längre frånvaro där frånvaroutredningar inte har inletts, vilket innebär att orsaken till frånvaron inte är känd på skolan.

Skolinspektionen bedömer vidare att rektorn inte snarast anmäler till huvudmannen när en utredning om en elevs frånvaro har inletts. Tillsynen visar att utredningar startas utan att huvudmannen informeras om detta.

Skolinspektionen bedömer att avsaknaden av frånvaroutredningar leder till att effektiva åtgärder för att komma till rätta med elevens frånvaro inte kan sättas in.

Att tidigt upptäcka och ta en elevs frånvaro på allvar, ta reda på orsakerna bakom frånvaron och vidta åtgärder utifrån dessa orsaker är avgörande för att en elevs frånvaro inte ska eskalera och bli långvarig.

Skolinspektionen vill därför understryka vikten av att huvudmannen tillser att rutiner avseende uppföljning av elevers skolnärvaro stärks och att upprepade eller längre skolfrånvaro alltid utreds.

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Anmälan och utredning samt utarbetande av åtgärdsprogram

I intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn framkommer att det på skolan finns flera elever som befaras inte komma att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas trots att stöd har getts i form av extra anpassningar. Av intervjuerna framkommer att flera av dessa elever inte har anmälts till rektorn för att utredas av behov av särskilt stöd.

Av intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn framgår att det råder olika uppfattningar om hur en elev ska anmälas för att utreda behov av särskilt stöd. Enligt lärarna kan en elev anmälas genom att lärarna fyller i en blankett som lämnas till elevhälsan och rektorn, eller genom att berätta om eleven på elevhälsans möten. Av intervju med elevhälsan och rektorn framgår att en elev endast kan anmälas för att utreda behov av särskilt stöd genom att lärarna fyller i en blankett. I intervju med rektorn framgår vidare att hen är av uppfattningen att elever inte anmäls då det, för lärarna, innebär en extra arbetsbörda att fylla i blanketten.

Av intervju med lärare framgår vidare att det finns flera elever på skolan som lärarna anser att de har anmält för att utreda behov av särskilt stöd men där utredningar inte har startats. Rektorn uppger att det för två av dessa elever har mottagits anmälningar om att utreda behov av särskilt stöd. Anmälningarna mottogs enligt rektorn under föregående läsår men utredningar har inte startats på grund av att eleverna har fallit mellan stolarna i den omorganisation som skett på skolan. Vidare framkommer att det finns ytterligare en elev som ges särskilt stöd utan att det föregåtts av en utredning med tillhörande åtgärdsprogram.

Av intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn framgår dock att i de fall utredningar startar sker samråd med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt. Vidare framgår att rektorn efter varje utredning fattar beslut om huruvida åtgärdsprogram ska utarbetas eller inte samt att eleven och elevens vårdnadshavare underrättas om det fullständiga innehållet i beslutet och hur de kan överklaga beslutet till Skolväsendets överklagandenämnd.

Resultatet av Skolinspektionens enkät till lärarna våren 2023 visar låga värden för arbetet med att utreda elevers behov av särskilt stöd. På en indexskala från 1-10 är medelvärdet 2,5 på frågan om lärarna tycker att skolan utreder behovet av särskilt

stöd skyndsamt när extra anpassningar inte är tillräckliga. Motsvarande medelvärde för samtliga deltagande skolor är 5,7.

Av de åtgärdsprogram som Skolinspektionen har tagit del utav framgår elevernas behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses. Det framgår även när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Vidare framgår att eleven och elevens vårdnadshavare ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Särskilt stöd ges i enlighet med åtgärdsprogrammet

I intervju med rektorn framkommer att det finns en elev som inte ges särskilt stöd i enlighet med elevens beslutade åtgärdsprogram. Enligt rektorn innebär det att eleven inte får en undervisning utifrån sina behov.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att om det på något sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. (3 kap. 7 § skollagen)

Av skollagen framgår vidare att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges

1. i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 §,
2. i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 11 a §, eller
3. i form av anpassad studiegång enligt 12 §.

Om en utredning enligt 3 kap. 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. (3 kap. 9 § skollagen)

Enligt läroplanen för grundskolan har rektorn, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans arbete utformas så att eleverna får de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver och att resursfördelningen och stödåtgärderna anpassas till den värdering av elevernas utveckling som lärare gör. (Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete vad gäller att anmäla och utreda en elevs behov av särskilt stöd då extra anpassningar inte är tillräckliga, och det kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Tillsynen visar att det på skolenheten finns elever som kan vara i behov av särskilt stöd men som inte anmäls, bland annat på grund av olika uppfattningar om hur en anmälan ska göras.

Tillsynen visar dessutom att det finns elever som är anmälda för att utredas för behov av särskilt stöd men där utredningar inte har startats på grund av att otydlig ansvarsfördelning. Det förekommer även att särskilt stöd ges utan att någon utredning av behov av särskilt stöd har genomförts. Om anmälan inte görs och en elevs behov inte utreds riskerar eleven att helt eller i vart fall under en viss tid bli utan det särskilda stöd som eleven har rätt till. Detsamma gäller i de fall där anmälan görs men där utredningar trots detta inte startas. Avsaknaden av en utredning gör det även svårt för lärare, elevhälsan och rektorn att identifiera de insatser som motsvarar elevens behov.

Vidare bedömer Skolinspektionen att det finns brister i skolans arbete med att ge särskilt stöd i enlighet med elevens beslutade åtgärdsprogram. Utredningen visar att det finns elever som inte ges det särskilda stöd som anges i åtgärdsprogrammet.

Skriftliga rutiner för omhändertagande av mobiltelefoner

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervju med rektorn framkommer att skolan inte har några skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att det för varje skolenhet ska finnas skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning enligt 5 kap. 4 b-4 d §§ skollagen. Rektorn beslutar om sådana rutiner. (5 kap. 4 e § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar att skolan saknar rutiner för omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning, vilket är en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Gullspångs kommun verksamhet vid Gullstensskolan F-6 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att undervisningen bedrivs under ledning av lärare, garanterad undervisningstid, kunskapsområdet hedersrelaterat våld och förtyck, studiehandledning på modersmålet, frånvaro, särskilt stöd samt skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner. Det finns därför skäl att förelägga Gullspångs kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Garanti för tidiga stödinsatser

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare och elevhälsan framgår att förskollärare och lärare använder de nationella kartläggningsmaterialen i förskoleklass, de nationella bedömningsstöden i årskurs 1 och de nationella proven i årskurs 3. Vidare framgår att om det utifrån de nationella kartläggningsmaterialen, de nationella bedömningsstöden eller de nationella proven finns en indikation på att en elev inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper i aktuella ämnen gör ansvarig förskollärare eller lärare, i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens, en särskild bedömning av elevens kunskapsutveckling.

Rättslig reglering

Enligt skollagen finns en garanti för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet. Förskollärare och lärare ska använda de nationella kartläggningsmaterialen i förskoleklassen, de nationella bedömningsstöden i årskurs 1 och de nationella proven i årskurs 3. Om det utifrån något av dessa material finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 och 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik, ska det göras en särskild bedömning av elevens kunskapsutveckling. Denna särskilda bedömning ska göras i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens. (3 kap. 4, 4 a och 4 b §§ skollagen, 8 kap. 2 § och 9 kap. 20, 21 och 22 b §§ skolförordningen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Extra anpassningar

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att om en lärare befarar att en elev inte kommer att uppfylla de betygsriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, ges eleven stöd i form av extra anpassningar, exempelvis bildstöd och inläst material, inom ramen för den ordinarie undervisningen. Av intervju med lärare framgår vidare att extra anpassningar ges skyndsamt.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygsriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt. (3 kap. 5 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Ordningsregler

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn samt dokumentstudier framgår att ordningsreglerna beslutades av föregående rektor under höstterminen 2022.

Av intervjuerna framgår vidare att skolans ordningsregler ska utvärderas och uppdateras under höstterminen 2023 och att detta arbete sker med hjälp av eleverna, elevhälsan och lärarna. Av intervju med rektorn framgår vidare att de nya ordningsreglerna ska vara klara i december 2023 och implementeras vid vårterminens start 2024.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att det ska finnas ordningsregler för varje skolenhet. Ordningsreglerna och hur de följs ska regelbundet följas upp och orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Vidare framgår att ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. Rektorn beslutar om ordningsregler. (5 kap. 5 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

X Hans-Göran Arvidsson

Beslutsfattare
Signerat av: Hans-Göran Arvidsson

X Malin Lindberg

Föredragande
Signerat av: Malin Lindberg